

فرمودند: «در شب قدر، حوادثی که باید در طول سال واقع گردند، تقدیر می شوند؛ مانند خیر و شر، طاعت و معصیت و...» (۱۴). بنابراین، از جمله برکت های شب قدر، تقدیر امور بندگان است که در این مبارک شب انجام می یابد.

نزول فرشتگان

«تنزل الملائکه والروح فیها باذن ربهم من کل امر؛ فرشتگان و روح در آن شب به اذن پروردگارشان برای (تقدیر) هر کار نازل می شوند». (۱۵). روایات تصریح دارند که آنان بر قلب مبارک امام هر زمان نازل می شوند. این نزول، مساوی با رحمت ویژه پروردگار بر مؤمنان شب زنده دار و تا طلوع فجر ادامه دارد. در این شب، تمام حوادث سال به امام معصوم (ع) ارایه و او از سرنوشت خود و دیگران باخبر می گردد، چنان که امام باقر (ع) می فرماید: «انه ينزل فی ليله القدرالی ولی الامر، تفسیرالامور سنه سنه، یؤمر فی امر نفسه بكذا وکذا و فی امر الناس بكذا و کذا؛ در شب قدر، به ولی امر (امام زمان) تفسیر کارها و حوادث نازل و وی درباره ی خویش و دیگر مردمان مأمور به دستورهایی می شود». (۱۶). از روایات معصومان (علیهم السلام) در می یابیم که ملائکه کارهای یک سال را در شب قدر به خدمت رسول الله (ص) و ائمه هدی (علیهم السلام) می رسانند؛ از جمله در روایتی از حضرت صادق (ع) نقل شده است که امام علی (ع) به ابن عباس فرمودند: «شب قدر در هر سال است و در آن، کار یک سال نازل می شود و برای چنین کار، پس از پیامبر (ص) نمایندگانی هستند». گفتم: «آنها کیان اند؟» فرمودند: «من و یازده فرزندم...» (۱۷).

در دعای چهل و چهارم صحیفه ی سجادیه، درباره ی برکت شب قدر آمده است: «سلام دائم البرکه الی طلوع الفجر علی من یشاء من عبادہ بما احکم من قضائه». با توجه به این فرمایش امام (ع) و نیز آن که قرآن، شب قدر را «لیله مبارکه» نامیده، روشن است که

شب قدر، شب عنایت، برکت، رحمت و سلامت می باشد تا طلوع فجر، چرا که در آن تعیین پیش آمده ها - همه - از روی حکمت است. اگر مقدرات نبود، عالم به هرج و مرج می رفت، هر چند که این تعیینات برای بعضی شوم و ذلت بار می باشد، ولی در مجموع مبارک است، چنان که زندان در کشور ضروری و مبارک است، هر چند برای بزهکاران شوم و ناپسند باشد. (۱۸). از این روی، از برکت های این شب مبارک آن است که ظرف زمانی نزول فرشتگان قرار دارد.

تضاعف پاداش ها

شب قدر، ظرف زمانی مبارکی است که عبادت و احیای آن سبب زیاد شدن پاداش ها می باشد. تضاعف ثواب بدین معنا است که اگر در شب قدر، عملی انجام گیرد و همان کار در غیر از شب های قدر انجام پذیرد، پاداش ثواب آن دو همسان نیست، بلکه پاداش شب های قدر برابر با عمل هزار ماه می باشد. این نکته، اهمیت قدر و برکت های آن را می رساند.

گرچه از دیدگاه اسلام کارهای نیک و صالح، که به دستور شریعت انجام می یابند، تضاعف پاداش دارد (من عمل صالحاً فله عشر امثالها - انعام، ۱۶۰؛ هر که کار نیکی آورد، ده چندان آن پاداش دارد)، ولی انجام کارهای نیک در شب قدر بی آمده ها و ره آورده های ویژه دارند، چنان که «حمران» می گوید: «از امام باقر (ع) پرسیدم منظور خداوند از این که فرمود: "شب قدر بهتر است از هزار شب"، چیست؟» فرمودند: «عمل صالح مانند نماز، زکات و انواع خیرات در آن شب، بهتر از همان اعمال در هزار ماهی است که در آن شب قدر نباشد و اگر خدای تعالی جزای اعمال خیر مؤمنان را مضاعف نمی کرد، آنان به جایی نمی رسیدند، ولی پروردگار پاداش حسنات ایشان را مضاعف می کند». (۱۹).

سلام و امنیت

شب قدر، شب رحمت، سلامت، امنیت و تهنیت است تا صبحگاه

(سلام هی حتی مطلع الفجر - ۲۰) - راغب می گوید: «کلمه ی "سلام" و "سلامت"، به معنای عاری بودن از آفات ظاهری و باطنی است». (۲۱). بنابراین، جمله ی «سلام هی» اشاره است به این که عنایت و ویژه ی الهی بر این تعلق گرفته است که رحمت وی شامل تمام بندگان شود که به سوی او روی می آورند. (۲۲). بعضی از مفسران گفته اند که مراد از کلمه ی «سلام» این است که در شب قدر ملائکه از هر مؤمن مشغول به عبادت که بگذرند، سلام می دهند. (۲۳). در این شب، فرشتگانی به زمین فرود می آیند، بر محفل مؤمنان می گذرند، بر آنان درود و سلام می فرستند و تا سپیده ی صبح دعاهای آنان را پاداش می دادند. (۲۴). بنابراین، شبی است که از آغاز تا پایان سراسر سلامت است. طبق بعضی از روایات، در آن شب شیطان در زنجیر می باشد. از این رو، شبی است سالم و همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹) می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

پذیرش دعا

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام نازل می شوند.

از جمله برکت های شب قدر، پذیرش دعاها می باشد. برابر روایت، در این شب، دعای هیچ کس بی پاسخ

نمی ماند، مگر دعای اینان:

۱. آن که پدر و مادر از وی ناراضی و او را عاق کرده باشند؛

۲. کسانی که از خویشان و نزدیکان بریده باشند؛

۳. کسی که دشمنی و کینه ی مؤمنی را در دل داشته باشد؛

۴. افرادی که شراب بنوشند. (۲۶)

رسول خدا (ص) فرمودند: «موسی (ع) در مناجات خویش گفت: "خدایا،

وصال تو را می خواهم". پروردگار فرمود که نزدیکی و وصال من از آن کسی است

که شب قدر را زنده دارد، گفت: "خدایا، رحمت و بخشایش تو را می خواهم".

فرمود که رحمت من بر کسی است که در شب قدر بر بیچارگان رحم آورد.

گفت: "پروردگارا، می خواهم از صراط به سلامت بگذرم". فرمود که به سلامت

گذشتن از صراط، از آن کسی است که در شب قدر صدقه دهد. گفت:

"خدایا، درختان و میوه های بهشت را طلب دارم". فرمود که اینها برای افرادی

است که در شب قدر تسبیح و ستایش می باشد. از این رو، شبی است سالم و

همراه با سلامت. در داستان ابراهیم (ع) آمده است که چند فرشته ی

الهی نزد او آمدند، بشارت تولد فرزند برای او آوردند و بر او سلام کردند. (هود، ۶۹)

می گویند لذتی که ابراهیم (ع) از سلام این فرشتگان برد، با تمام دنیا برابری

نداشت. اکنون، باید اندیشید وقتی در شب قدر گروه گروه فرشتگان نازل

می شوند و بر مؤمنان سلام می کنند، چه لذت، لطف و برکتی دارد؟ (۲۵).

وقتی آتش نمرود، با سلام فرشتگان بر ابراهیم (ع) گلستان شد، آتش دوزخ

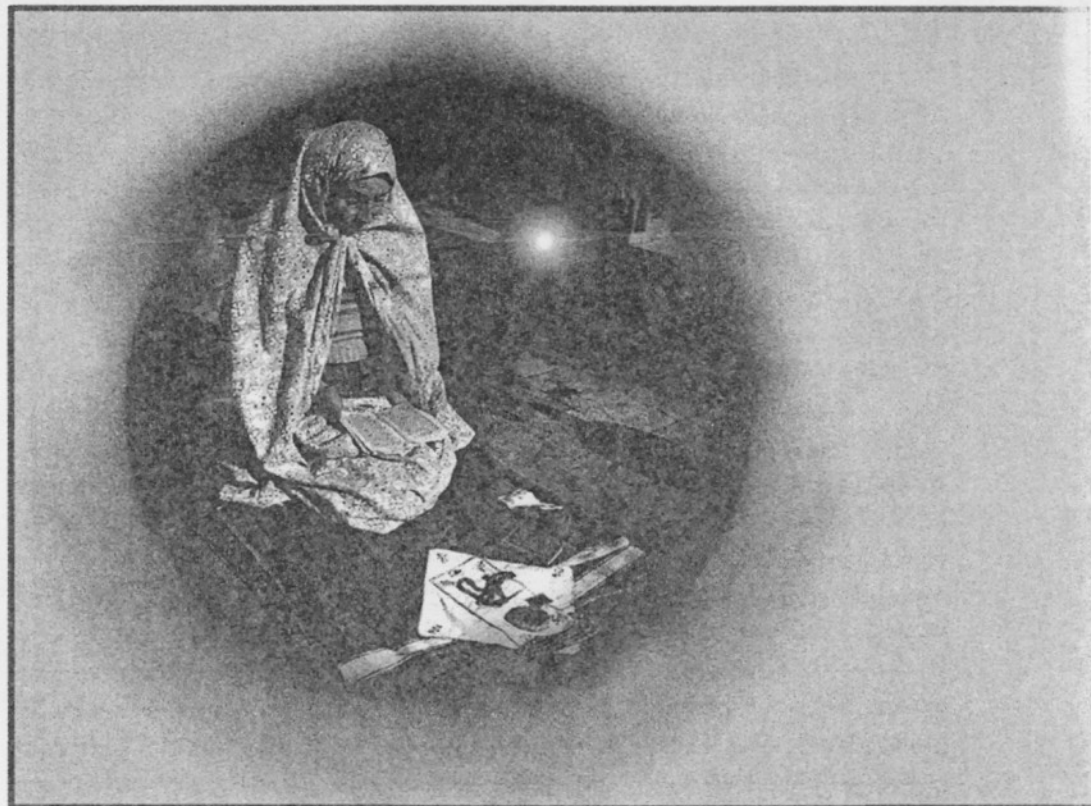
نیز به برکت سلام فرشتگان بر مؤمنان در شب قدر، «برد» و «سلام» خواهد

شد. آری! این نشان دهنده ی بزرگی و برکت قدر است که در آن جا بر خلیل

فرود آمدند و در این جا بر امت اسلام

- المیزان، بیروت، اعلمی، ج ۲۰، ص ۳۸۰
 ۳. همان
 ۴. فروع کافی، ج ۴، ص ۱۵۷، ح ۵۴
 ۵. علی اکبر، قرشی، قاموس قرآن،
 ج ۵، صص ۲۴۶-۲۴۷
 ۶. همان، ص ۲۴۸
 ۷. مطهری، مرتضی، انسان و
 شریعت، ص ۵۲
 ۸. مصباح یزدی، محمدتقی،
 معارف قرآن، مؤسسه در راه حق،
 ص ۲۰۲
 ۹. همان، ص ۲۰۹
 ۱۰. ر.ک: طبرسی، مجمع البیان،
 ج ۱۰، ص ۵۱۹
 ۱۱. ملکی تبریزی، میرزا جواد،
 المراقبات دارالمثقف، ۱۳۶۳، ص ۱۴۵
 ۱۲. دخان، ۳
 ۱۳. همان، ۴
 ۱۴. طباطبایی، محمدحسین،
 المیزان، بیروت، اعلمی، ج ۲۰،
 ص ۳۸۳
 ۱۵. قدر، ۴

۱۶. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۲۴۸
 ۱۷. قرشی، علی اکبر، تفسیر
 احسن الحدیث، تهران، بنیاد بعثت،
 ۱۳۷۸ش، ج ۳، ص ۱۲، ج ۲، ص ۳۰۲
 ۱۸. همان، صص ۳۰۲-۳۰۳
 ۱۹. فروع کافی، ج ۴، ص ۱۵۷، ح ۶
 ۲۰. قدر، ۵
 ۲۱. مفردات راغب، ذیل مادهی «سلم»
 ۲۲. المیزان، ج ۲۰، ص ۳۳۳
 ۲۳. آلوسی، تفسیر روح المعانی،
 بیروت، دار احیاء، جزء ۳۰
 ۲۴. ملکی تبریزی، المراقبات،
 پیشین، ص ۱۴۵
 ۲۵. مکارم و دیگران، تفسیر نمونه،
 ج ۲۷، ص ۱۸۶
 ۲۶. ملکی تبریزی، میرزا جواد،
 المراقبات دارالمثقف، ۱۳۶۳، ص ۱۴۵
 ۲۷. همان
 ۲۸. ملکی تبریزی، میرزا جواد،
 المراقبات، پیشین، صص ۱۴۵-۱۴۶
 ۲۹. همان، صص ۱۴۶-۱۴۷
 ۳۰. طباطبایی، محمدحسین،
 المیزان، ج ۲۰، ص ۴۷۳
 ۳۱. بحرالانوار، تهران، المکتبه الاسلامیه،
 ج ۷۲، ص ۱۳۴

و تمسک به قرآن، عترت (علیهم السلام)، کتاب مبین و امام مبین آن است که مؤمنان، در شب قدر، ضمن تجدید عهد، معرفت و شناخت کامل تر از پیشوای خویش پیدامی نمایند. این برکت و ره آورد مهمی است که در شب قدر نصیب خداجویان و احیاگران می گردد.

پاک سازی دل

شب قدر و احیای آن، مایه‌ی زدودن زنگارها از دل و سبب صفای باطن از ناپاکی و آلودگی‌ها است. احیای لیالی قدر، دل را از گناه و پلشتی گناهان پاک می کند، به روح صفا و جلا می بخشد و باعث تقویت و افزایش نور معرفت می شود. آدمی در اثر عبادت و شب زنده داری شب های مبارک قدر و دوری از گناه و گرایش به معنویات، زمینه‌ی تجلی نور معرفت و خداشناسی را در کشور وجود خویش فراهم می سازد.

پی نوشت ها

۱. قدر، ۱-۳
 ۲. طباطبایی، محمدحسین،

امام شناسی

یکی از آثار و برکت های مهم شب قدر، امام شناسی است. آیا به این نکته اندیشیده ایم که چرا در شب های قدر مستحب است مؤمنان و احیاکنندگان بیش تر دعای فرج بخوانند؟ بدون شک، در پرتو شب زنده داری لیالی قدر و خواندن دعای فرج و امثال آن، توجه به مسئله‌ی امام شناسی صورت می گیرد. هنگامی که از امام باقر (ع) پرسیدند که آیا شما شب قدر را می شناسید، پاسخ فرمودند: «کیف لا نعرف والملائکه یطوفون بنا؛ چگونه آن را نمی شناسیم، در حالی که فرشتگانی که آن شب فرود می آیند، به طواف وجود ما می پردازند» (۳۰)

«عمار» می گوید که امام صادق (ع) همواره می فرمودند: «من مات ولیس له امام مات میتة الجاهلیة کفر و شرک و ضلاله» (۳۱)

بنابراین، از آثار مهم و برکت شب قدر، تجدید عهد با ولی امر و شناسایی بیش تر ولی امر، حضرت بقیه الله (عج)، می باشد، زیرا شب قدر به آن حضرت تعلق خاص دارد و پی آمد طبیعی و روانی

و امید می بخشد. آن که دین باوری دارد و آیات و روایات را به دیده‌ی احترام می نگرد، بایسته است تمام کوشش و کوشش خویش را در بزرگداشت این شب به کار گیرد و در ادای حق آن از هیچ تلاشی دریغ نورزد. به فرموده‌ی سالک و عارف بزرگ، «ملکی تبریزی (ره)»، انسان باید در طول سال، پیش از آمدن قدر، بارها از خداوند بخواهد تا وی را در احیای شب قدر موفق بدارد، در آن شب، پسندیده ترین کارها را روزی او نماید، آن شب را برای او از هزار ماه برتری دهد، معرفت و رضایت مندی خویش را همراه با عافیت روزی او سازد، به گونه‌ای دایم از وی خشنود گردد، پیشوایان، به ویژه ولی عصر (عج) را از وی خرسند سازد، او را در همسایگی معصومان (علیهم السلام) جای دهد، در طاعت و کسب رضای پروردگار موفق بدارد و فرجام کار او را رضا و قرب خود قرار دهد» (۲۹)

البته باید دعاهای شب قدر را با آگاهی و توجه خواند تا در جان آدمی اثر گذارد.